

Poština plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 203.

V Ljubljani, v ponedeljek, 7. septembra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 832:

V Egiptu

Živahno letalsko delovanje Angleške letalske izgube nad Kreto

Uradno vojno poročilo št. 832 pravi:
Na bojišču v Egiptu večer ni bilo posebnih bojev. Italijansko in nemško letalstvo je bilo zelo živahno in je napadlo večkrat z vidnimi učinki skupine oklepnikov in motornih vozil v sprednjih angleških črtah in v zaledju. Naša letala so močno bombardirala nasprotna letališča v pasu jugozapadno od Aleksandrije.
V številnih spopadih so lovec Osi sestrelili 16 angleških letal.
Nad Kreto so bili med napadom ameriških letal sestreljeni 4 »Liberatorji«; dva letala so uničili nemški lovec, 2 pa protiletalska obramba otoka. Naši bombniki so tudi večer odvrgli na letališče v Mikabi številne resilne in zažigalne bombe. Z raznih vojnih poletov se niso vrnila 3 naša letala.
Angleška lovka letala so obstreljevala s strojnimi ribiške čolne na morju pred Sieglano Marino (Agrigento). En ribič je bil ubit, nekaj pa ranjenih.

Nemci vdirajo v predmestja Stalingrada

Berlin, 7. sept. s. Glede bitke pri Stalingradu pravijo v vojaških krogih, da je sovražnik s porabo svežih rezerv poskušal z novim obupnim poskusom odpora v utrjenem pasu. Nemškim četam se je posrečilo zavzeti številne utrdbe in zavzeti novo ozemlje navzle močnim protinapadom sovražnikovih oklepnih sil. Močno topniško skupino je nemško topništvo učinkovito obdelovalo in povzročilo hude eksplozije. Oklepni oddelki so iz največje bližine odbili boljševiške protinapade, ki jih je podpiral močan topniški ogenj. Z novimi okrepitvami, bodisi s pehoto kakor z oklepnimi enotami, so boljševiki na severnem delu bojišča med Volgo in Donom pomnožili in povečali svoje napade, da bi olajšali položaj pri Stalingradu. Vrgli so v borbo deset strelskih divizij in sedem oklepnih brigad. Toda kljub temu se je Nemcem posrečilo streliti te napade in uničiti v cellem 84 oklepnih vozil. Nekateri napadi oklepnih oddelkov so se izjalovili ob naglem in močnem posegu bojnih in strmoglavskih letal. Zelo veliko je število takšnih sovjetskih oklepnih vozil, ki so običajno negebn tako severno kakor zahodno od mesta, ker so jih zadele ogromne letalske bombe. Nekaj majhnih udorov, ki so se boljševikom zjutraj posrečili, so bili zaradi nemških protinapadov popolnoma že odstranjeni. Romunske čete so po najhujših spopadih zasedle skupino hiš in zavzele nekaj utrdb vključno močnemu obrambnemu sovražnikovega ognju ter zasedle tudi nek kraj, ki je bil zaradi svoje strateške pomembnosti silno utrjen. Nemški letalski oddelki so bombardirali vse utrjene naprave pri Stalingradu. Strmoglavska letala so razbila tri skupine protiletalskega topništva. Tudi na železniške naprave in proge severno od mesta so letala usmerila svoje hude napade. Več vlakov je bilo razbitih. Tudi preteklo noč je bil Stalingrad, kakor tudi letališča vzhodno od Volge, bombardiran z bombami največjih kalibrov. Nemški lovec so zbili 36 nasprotnikovih letal, 10 pa jih je zbil protiletalsko topništvo.

Dveletnica vlade romunskega kralja Mihaela in režima maršala Antonescu

Bukarešta, 7. septembra. s. Večeraj 6. septembra je Romunija praznovala brez posebnih slovesnosti ob duhovni enotnosti vsega naroda dveletnico vlade kralja Mihaela in političnega režima maršala Antonescu. Prestolnica je bila okrašena z romunskimi, italijanskimi in nemškimi zastavami. Na vseh zidovih pa je bil napeljan razglas Antonescu romunskemu narodu. Listi pozdravljajo članki kralja Mihaela in podajajo pregled obsežne preosnove, ki jo je v duhovnem, gospodarskem in političnem življenju Romunije izvedel režim maršala Antonescu, dalje naštevajo zmage, ki jih je romunska vojska dobila na bojnih poljih in s tem utrdila silo romunskega naroda. V proglasu se spominja maršal Antonescu tragičnih razmer, v katerih je bila država, ko je on prevzel oblast. Izjavlja, da se je točno držal prisige, ki jo je dal septembra 1940, da bo državo popeljal po poti časti in svobode, da bo zbral madaže preteklosti in vžil narodu novega duha ter ga tako popeljal v novo usodo. Nato omenja maršal Antonescu vojne dogodke izrednega pomena in dejanja romunske vojske, ki so privedla do osvoboditve od Sovjetov zasedenih pokrajin. Nato je nadaljeval: »Naše življenje in naša čast sta združena s silami Osi, s katerimi smo začeli to vojno za osvoboditev države in za omiko. Ta vojna je naša vojna, kajti štirje milijoni Romunov v naši starodavni pokrajini Moldaviji so bili vpreženi v sovjetski jarm. Če se mi ne bi združili z Nemčijo in Italijo, bi nas za dolgo časa pohodilo sovjetske hode, ki so komaj čakale na trenutke, ko bi podirle nas in Evropo. To je resnica.« Antonescu končuje proglas s sledečim pozivom: »Ob začetku tretjega leta vlade kralja Mihaela in moje vlade, pozivam ljudstvo naj posveti vse svoje sile odločnemu nadaljevanju te vojne in zahtevam, da se izreče vse priznanje naši osvobodilni vojski. V polnem zaupanju v našo narodno revolucijo in v našo osvobodilno borbo začnimo tretje leto s prepričanjem v našo končno zmago.«

Bukarešta, 7. sept. s. Večeraj zvečer je podpredsednik vlade Mihael Antonescu govoril na radiu v imenu vlade. V govoru je razložil vsa dela in dejanja, ki jih je maršalov režim izvedel na vseh popriščih. Poudaril je, da je bil kraljevini vrnjen ugled, ljudstvu pa vrnjena čast in pravica. Ko je govoril o stanju na vzhodni meji

Nemške in romunske čete zavzele Novorosijsk

Postopno prodiranje v utrjeni pas pri Stalingradu — Pri Kalugi, Rževu, ob Ladoškem jezeru in pri Leningradu zavrnjeni sovjetski napadi

Hitlerjev glavni stan, 7. sept. Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo tole posebno vojno poročilo:

Padla je kopenska in pomorska trdnjava Novorosijsk, ki je bila zadnje pomembno vojaško pristanišče za sovjetsko mornarico ob Črnem morju, odkar je padel Sebastopol. Wirtenberške, badenske, frankovske in hessenske divizije so s sodelovanjem močnih oddelkov romunske konjenice izbojevale to pomembno vojaško zmago po tridnih bojih in naskokih na utrdbe. Boji so trajali več dni po najhujših ozemeljskih ovirah. Plen še ni preštet.

Hitlerjev glavni stan, 7. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo je večer objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na Tamanškem polotoku je bil v naglih sunkih proti jugu strti poslednji sovjetski odpor in s tem zavzet ves polotok vzhodno od ožine pri Kerču. Zajeti so bili številni ujetniki in zaplenjeni 37 lahkih in težkih topov. Pred Novorosijskom prodirajo nemške in romunske čete proti močno zgrajenim postojankam v hudih borbah zmerom bliže mestu.

Nemški brzi čolni so prodrli v vzhodni del Črnega morja. Potopili so 4 parnike in 4 manjša ladje s skupno 9500 tonami.

Na Kavkazu so zavzele gorske čete po večdnevni bojih proti zagrizenemu sovjetskemu odporu nadaljnji visokogorski prelaz.

Ogorčeni boji okrog Stalingrada se nadaljujejo. Tudi večer so se izjalovili sodelovanjem letalstva razbremenilni napadi zelo močnih sovjetskih sil s severa. Pri tem je bilo uničenih 84 oklepnikov. Stalingrad, letališča vzhodno od Volge in zveze za dovoz so bile bombardirane podnevi in ponoči. Dva vlačila na Volgi sta bila poškodovana z bombami.

Na prostoru okrog Voroneža je bilo med sovjetskimi letalskimi napadi na nemško letališče v spopadih v zraku sestreljenih 27 sovjetskih letal brez lastnih izgub.

Jugozahodno od Kaluge in jugovzhodno od Rževa so bili sovjetski napadi zopet brezuspešni. Več sovjetskih letališč je bilo nenadoma napadenih z letali, pri čemer je bilo 20 sovjetskih letal uničenih na tleh.

Okrog mostišča pri Volhovu, južno od Ladoškega jezera in na obkoljevalnem bojišču pri Leningradu so se izjalovili ponovni sovjetski napadi.

Mornariško topništvo je potopilo pri Kronstadtu pobiralca min in vlačilce; drug pobiralec min pa je bil v Finskem zalivu poškodovan z bombnim zadetkom.

Na bojišču ob Lednem morju so bojna letala uspešno bombardirala letališče pri Murmansk in bližnje železniške naprave.

V času od 25. avgusta je izgubilo sovjetsko letalstvo 1062 letal, pri čemer je bilo 812 letal sestreljenih v spopadih v zraku, 175 pa protiletalskem topništvu in 33 po oddelkih kopne vojske, ostanek pa uničen na tleh. V istem času je bilo izgubljenih na vzhodnem bojišču 49 lastnih letal.

V Severni Afriki so nemški in italijanski letalci obmetavali z bombami angleške postojanke, zbirališča oklepnih vozil in letališča. Po zadetkih v polno so opazili eksplozije in požare.

Nad severnoafriškimi bojiščem in nad Kreto je nemško in italijansko letalstvo sestrelilo 20 angleških letal.

Pri poletih na zasedeno ozemlje na zahodu je bilo v letalskih bojih sestreljenih 10. nad Severnim morjem in Rokavskim prelivom so edine voje mornarice sestrelile 2 angleški letali.

Nemško letalstvo je bombardiralo industrijske in prometne naprave na angleški jugovzhodni obali in vzhodni Angliji.

Duce prisostvuje poskusom za porabo letalskih bomb

Rim, 7. sept. s. Duce je v spremstvu načelnika glavnega generalnega stana in načelnikov glavnih stanov za letalstvo in mornarico obiskal neko letališče v srednji Italiji in prisostvoval pomembnim poskusom glede uporabe letalskih bomb. Po zaključku poizkusov je Duce izrazil pilotom in tehnikom svoje visoko zadovoljstvo.

Načelnik glavnega stana milice v Münchenu

München, 7. sept. s. Poveljnik SA-čet Lutze je priredil v čast načelnika glavnega stana milice generala Galbatiya kosilo, katerega so se udeležili: državni namestnik von Epp, gauleiter Giesler, ministrski predsednik Sieber, župan Fiehler, italijanski generalni konzul Pietrucci, podpoveljnik SA Zütner, zastopniki nemške vojske in letalstva, številni visoki častniki SA in drugi. Ves obisk generala Galbatiya poteka v ozračju globokega tovarništva in trdnega prepričanja v zmago, kar se je razbralo tudi iz govorov Lutzeja, Gieslerja in generala Galbatiya, ki so potrjevali sodelovanje med oboroženimi silami obeh revolucij, poudarili pa tudi popolno solidarnost italijanskega in nemškega naroda, ki sta se združila v orožju, da bosta zmagoslavno uvedla v Evropi nov red.

Težka britanska in ameriška letala so napadla Rouen in zmetala več sto bomb. Velika škoda je nastala v trgovskem delu mesta in v delavskih predmestjih. Bombe so zahtevale veliko žrtev.

Včeraj je bil sprejet pri japonskem cesarju ministrski predsednik general Tojo, ki je cesarju poročal o splošnem vojaškem položaju.

Sovjetska propaganda priča o obupnem položaju boljševiške vojske

Rim, 7. septembra. s. Sovjetska radijska propaganda se je v prvi polovici avgusta bavila zlasti z drugim bojiščem in z geslom sovjetskega vrhovnega poveljstva, da se mora sleherni vojak braniti na mestu do konca.

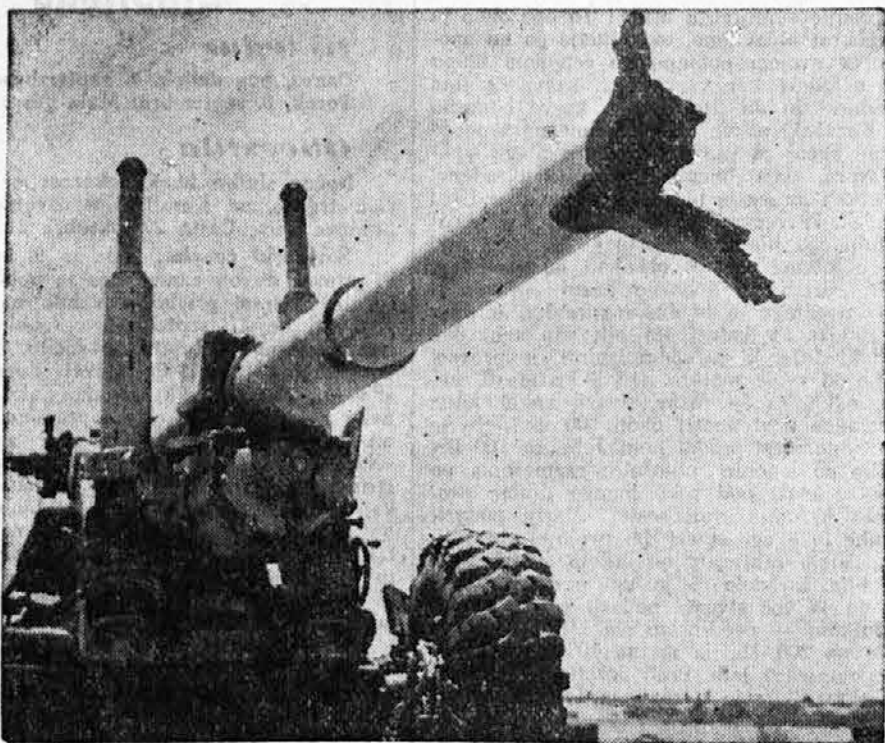
Glede prvega se sovjetski radio pritožuje, da Anglija in Amerika sicer pošiljata potrebno orožje in vojno blago, a se hkrati vprašuje, kaj delajo milijoni angleških vojakov na otoku, medtem ko Sovjeti žrtvujejo življenje. Da bi zabičevala znano geslo o skrajnem odporu proti nemškim silam, boljševiška propaganda dan z dnem objavlja posamezne popise junaštvev nekaterih boljševiških oddelkov ter pri tem stalno poudarja, da bi bilo v nevarnosti življenje Sovjetske Rusije, če bi se prepustili ozemlja nemškim četam.

Pozneje se je sovjetska propaganda bavila z angleškim izkrcanjem pri Dieppu, a je podrobno stli o tem ponesečenem poskusu prinesla šele 21. avgusta in pri tem navajala samo pisanje angleških listov. Sovjetski radio z Dieppom ni bil posebno zadovoljen, čeprav je poprej toplo pozdravljal srečanje med Churchillom in Stalinom, o katerem se je glede drugega bojišča mnogo obetal. Večkrat je pokazal svojo nepotrpežljivost, ko je poudarjal, da Sovjetska zveza nosi vse bre-

me nemške imperialistične vojske.

Da bi se sovjetski vojski proti raznim nemškim nevarnostim srčneje borili in povsod nudili največji odpor, je sovjetska propaganda začela posebej bodriti mlade komuniste in jih spodbujati k rodoljubju; delili bodo posebna odlikovanja najboljšemu avtomobilistu, najboljšemu metalcu ognja itd. Vnema jih k sovrastvu in masčevanju proti krutim napadalcem. Zdjaj kar dežujejo razna gesla, ki pričajo o resnosti ruskega vneganja in notranjega položaja. Bavijo se zlasti s tem, kako naj si vsi priskrbijo gorivo za zimo in kako naj izkoristijo vse krajevne zaloge lesa in sote, ker so pač izgubili obširna premožljiva polja. Povsod pa nešteta navodila, nasveti, spodbude in grožnje.

Notranje bojišče pa skuša sovjetska propaganda krepiti z raznimi junaškimi filmi iz ruske preteklosti in s tem, da objavlja tako imenovana pisma nemških ujetnikov, v katerih ti stalno govorijo o velikem junaštvu sovjetskih vojakov in o neizogibnem nemškem porazu na nemških tleh. Velja pa omeniti še to, da sovjetski radio vendarle objavlja novice o ubojih in neredih v mnogih indijskih krajih, medtem ko angleški radio zatrjuje, da se položaj boljša.

Top, ki so ga Angleži pustili na severnem afriškem bojišču

Hrana nemškega vojaka na afriškem bojišču

Gotovo si je že marsikdo kdaj zastavil vprašanje, iz česa sestoji tista hrana, ki jo nemški vojaki dobivajo na afriškem bojišču. Zanimive podatke o tem beremo v nemških listih.

Kakšna je ta prehrana, oziroma, kakšne so količine hrane, ki jo dobiva vsak nemški vojak na afriškem bojišču, se najlepše vidi iz primerjave s tisto, ki jo prejema angleški vojak. Med drugim plenom, ki so ga nemške in italijanske čete zajele na tem bojišču, je bil namreč tudi prehranjevalni načrt I. angleške oklepne divizije. In prav ta načrt omogoča zanimivo primerjavo med tem, kaj in koliko je nemški in kaj angleški vojak. Iz njega se jasno vidi, da so dnevi obroki angleškega vojaka bistveno manjši kot pa obroki nemškega vojaka. Izjemo tvori edino le meso. Medtem ko angleški vojak dobiva 30 gramov več svežega mesa na dan, dobiva nemški vsega ostalega več, in sicer 74 gr suhega mesa, 258 gr kruha, 38 gr marmelade, 10 gr surovega masla, 97 gr zelenjadnih in sadnih konzerv, 35 gr suhega sadja, 64 gr riža, 105 gr testenin, 110 gr ribje konzerve in 18 gr salame.

Hrana je močna in vsebuje dosti vitaminov

Jasno je, da zadostna količina hrane se ni. Treba je gledati tudi na njeno kakovost. Tudi v tem oziru je zelo zanimiva primerjava hrane angleškega in nemškega vojaka. Angleški je dokaj enolična, nemška pa vsestranska. Ne bo preveč, če rečemo, da je v nemški vojski v Afriki kaj dobro poskrbljeno za čim večjo spremembo hrane. Ta hrana je prav gotovo takšna, kakršne se nikdar ni dobivala nobena vojska, pišejo nemški časopisi. Posebno pa so poskrbeli tudi za to, da bi bila hrana čim bolj izdatna, kar pač najlepše dokazuje prehranjevalni načrt sam. Beljakovine nemški vojak ne dobiva samo z mesno hrano, pač pa tudi z mlečnimi izdelki. 15 krat na mesec dobi vsak vojak mleko v dozah, 25 krat po 50 gr surovega masla, poleg tega pa vsak dan olivnega olja za kuhinjo. Ogljikove hidrate dobiva v vojaškem kruhu in prepečenec. Osemkrat na mesec dajejo nemškim vojakom posušen krompir, štirikrat krompir v mešanih konzervah. Vojaštvu.

Letošnja tobačna letina na Hrvaškem

Kakor poroča agencija »La Corrispondenza« iz Rima, letošnja letina tobaka na Hrvaškem zelo dobro obeta. Tobaka pa ne bo samo izredno mnogo, pač pa bo tudi po svoji kakovosti odlična. Računajo, da bosta letos samo Dalmacija in Hercegovina dali okrog 350 vagonov tobaka.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Toda z velikim pogumom in polnim zaupanjem, se je mladi pater lotil nevarnega besedila ter podal zanj pravi smisel in pomen. Kakor da bi ga vodil nek svet navdih, je podal priliko v vsej njeni prvotni lepoti in vsej tajinstveni globini. Tako je bilo, kakor da bi človek imel pred seboj staro slikarstvo, pokrito z večstoletno umazanijo, pa bi jo potem umil in jo spet oživil kot mojstrovino.

Čim dlje je Karolina poslušala, toliko osuplejša je bila. »Odkod neki mu to prihaja na jezik?« si je mislila. »Saj ni on tisti, ki sedaj govori! Bog sam mu je dal svoj glas in govori skozi njegova usta!«

Da, tudi proš sam je prislonil roko k ušesu, da mu niti ena beseda ne bi ušla. Karolina je to videla, toda videla je še mnogo več. Moški v cerkvi, takšni, ki so se najraje bavili z globokimi in resnimi stvarmi, so bili očito najpazljivejši poslušalci. In tedaj je Karolina spoznala eno: odslej naprej se bodo vsi izogibali besed, češ da Karel Artur pridiga le za ženske in da mu lepa zunanost pri tem dobro pomaga.

Vse je bilo popolno. Karolina je bila srečna. Vpraševala se je, ali je morebiti življenje res zopet postalo tako sijajno in tako bogato, kakor je bil ta trenutek.

Morda je bilo na pridigi Karla Arturja najbolj značilno, da so se vsi ljudje med njegovim govorom čutili proste svojih skrbi in se jim je v sredi naselil mir. Čutili so se v večjih rokah dobrega in modrega človeka. Njih jih ni bilo strah, nasprotno, bili so celo ponosni. Mnogi izmed njih so v svojem srcu naredili zaobljubo, ki so jo pozneje skušali verno izpolniti.

Naj je bila še tako lepa in vzpodbujajoča, vendar edino, kar je to nedeljo naredilo najmočnejši vtis na vse obiskovalce cerkve.

Prah — nevaren sovražnik

Izdali so dalje tudi primerna navodila, kako zavarovati živila pred prahom, kako jih v puščavi skladiščiti in kako izdelovati kuhinjsko opremo in posodo. Ne kuhajo samo na ta način, da postavijo lonce na kamenje in pod njimi urijo, pač pa tvorijo pušavske »štedilnike« tudi prazni bencinski sodi. Temu namenu zelo dobro služijo tudi večje škatle od konzerv, ki jih do polovice napolnijo s peskom in ga napoje z bencinom. To so neke vrste pušavski »samovarici«. Če ima človek srečo, da ustreli

kje kakšno gazelo, potem jo spečejo na ta način, da jo nataknejo na razen, kakor kakšno prašičko, ter jo vrte nad ognjem. Treba pa jo je vrteti dve do tri ure, preden je pečena. Poslužujejo se pa še drugih načinov pripravljanja jedil. Kakor divji otačani nekaterih otokov v vročih krajih tudi na nemškem afriškem bojišču pražijo včasih jedila kar na razbeljenem kamnu ali med vročim peskom, pri čemer jih s kuhinjsko posodo vred zagrebejo vanj.

Zbtevajte povsod naš list!

Kako se dobivajo ali izgubljajo bitke in vojne

Rim, 3. sept. d. Ob zaključku tretjega in četrtu četrtga vojnega leta objavljajo ameriški listi in časopisi članke, v katerih prihajajo na dan zanimiva priznanja. Tako na primer list »Farless Magazine« zatrjuje, da se vojna izgublja s tem, če se izgubljajo bitke, in pravi: »Bitke se izgubljajo, če na bojiščih, kjer se bije bitka s sovražnikom, ne zbereš zadosti orožja in ljudi. Angleži in Amerikanci so v teh treh vojnih letih pokazali, da niso v zadostni meri razumeli tega jasnega pravila. Mislijo, da se za zmaga dobi tudi tedaj, če izgubljajo vse bitke, katerih se udeležujejo. Slehera pobuda, katere so se Angleži in Amerikanci lotili v tej vojni, so se končale s polomi, katerih vsak je bil hujši od prejšnjega. Naše vojaško poveljstvo ni

doseglo nobenega uspeha in se mu navzlic vsem naporom ni posrečilo iztrgati sovražniku iz rok pobude. Zavezniki so pokazali, da so preveč počasni in preveč previdni. Nič si ne jemljejo k srcu dejstva, da sedaj izgubljajo vojno proti osim silam. Dnevnik »New English Statesman and nations« trdi, da je vojna tako resna zadevščina, katere se niti Angleži niti Amerikanci še niso dobro zavedli, nato pa pravi: V prvih treh vojnih letih so Angleži zbirali poraz za porazom. Igrajo vlogo borila, ki je v prvi rundi izgubil v korist svojega nasprotnika. Sedaj je druga runda, toda se ne sme zanikati, da izgubljene točke prve runde ne bi imele svojih zlih posledic.

Roosevelt potrebuje bolivijskih kovin

Po zadnjih ocenah znašajo bolivijske rudne rezerve pol milijona ton

Iz Lizbone poročajo, da sta sklenili Unija in Bolivija pogodbo. Unija daje Boliviji kredit 25 milijonov dolarjev, zato pa dovoljuje Boliviji Uniji izkoriščati dragocena rudnišča, ki so ji potrebna v vojni. Amerikanci polagajo posebno pozornost na kositer, wolfram in antimon. Pogodbo mora še odobriti bolivijska skupščina.

Pred izbruhom sedanje vojne se Amerikanci niso dosti zanimali za bolivijske kovine. Deloma so konkurirale bolivijske kovine z unijskimi, deloma pa je dobivala Unija te kovine od drugod. Bolivija je morala prodajati svoje rude in kovine v Evropo. Pred vojno je vladal v gospodarskem oziru nesmisel: ameriško gospodarstvo je dobivalo bolivijski kositer preko angleških točilnic, ki so predelovale bolivijske koncentrate. Ko se je pričela vojna, so pričeli graditi Amerikanci v vsej naglici veliko točilnico za kositer v Texas Cityju. Kakor posnemamo iz najnovejših poročil, je točilnica že dograjena. Z izgubo vzhodno-azijskih rudniških kositra, ki so dajala svetovnemu trgu nad 75% vsega kositra, so postala za anglo-ameriške dežele bolivijska rudnišča silno važna in ravnotako tudi nova točilnica, ki temelji na bolivijski rudi.

Pred vojno je igrala Bolivija v dovozu rud Uniji prav malo vloge. Leta 1937 je uvozila Unija 88115 ton kositra; od tega je dobila iz Bolivije le 112 ton. Istega leta je uvozila Unija 1793 ton wolframa; od tega je dala Bolivija le 235 tone. Unija je uvozila l. 1937 13.818 ton antimona; iz Bolivije ga je uvozila le 1047 ton.

Hoče ali neče, ameriška kovinska industrija mora danes gledati, kako se dviga rudarstvo španske Amerike z njenim kapitalom, zlasti rudarstvo Bolivije. Unija ve, da bo po vojni izbruhnil poostreni konkurenčni boj v rudarstvu. Ve pa tudi, da je tista doba že minila, ko je imela vpliv v rudarstvu na vse dežele sveta. Tudi v španski Ameriki so nacionalne tendence že tako močne, da le neradi puste, da se zasidra tuj kapital. Sedanja konjunktura kovinskih proizvajalcev je prav ugodna za špansko Ameriko. Dovo bolivijskih kositrovih rud je zaenkrat razočaral Unijo. Bolivijski proizvozniki namreč nalašč pošiljajo malo rudarskega blaga, da bi na ta način umetno porasle cene za Amerikance.

Združene države lahko odpravijo pomanjkanje kapitala z državnimi kosilji, ne morejo pa odpraviti pomanjkanja delovnih sil. Če bi hoteli močnejše črpati rudno bogastvo, bi morali imeti več rudarskih strojev. Bolivija ni mogla dosedaj razširiti svoje rudarske proizvodnje zaradi načina dela in zaradi kemičnih sestavin rude. Kositrovo rudo pridobivajo v Boliviji v običajnih rudokopih tako, da so proizvodni stroški mnogo višji, kakor drugod (n. pr. v vzhodni Aziji), kjer se dobiva ruda največ v dnevnem kopu. Bolivijska ruda vsebuje 2-4% kositra, koncentrat okroglo 60%.

Po zadnjih ocenah znašajo bolivijske rudne rezerve okroglo 500.000 ton. Ker črpa Amerikanci prenažno rudnišča, je pričakovati, da bodo

zaloge zadostovale največ za osem do deset let. Rudišča leže v višini 4.000 do 5.000 m, zato so delovne sile drage in prav tako prevoz.

Približno 80% celokupne proizvodnje odpade na 7 družb

od katerih je najvažnejša Patino Mines. Poleg te so še važne: Cia. Unificada del Cerro de Potosi, Cia. Minera de Oruro, Cia. Aramayo Minas de Bolivia, Bolivian Tin & Tungsten Mines Corp., Cia. Minera y Agrícola Oploca de Bolivia in Sociedad Empresa de Estano Araca.

Sedanji velik odjem v Uniji je povzročil, da so pričele izkoriščati rudnike posamezne družine. Tako črpanje pa vodi v roparski sistem. Ker ne razpolagajo z dovoljnimi finančnimi sredstvi, lahko eksploatirajo le bogatejša rudnišča. Nagel dvig bolivijskih kositrovih rudniških je odvisen prvenstveno od tega, če bodo lahko Združene države ameriške dobavile bolivijski kositrovi industriji, zlasti manjšim podjetjem, modernih strojnih naprav.

Bolivija je od leta 1914 najvažnejša proizvajalka wolframa v iberški Ameriki. Proizvodnja je pred svetovno vojno skokoma narasčala, potem je zopet padla. Približno 50 odstotkov proizvodnje pridobiva 4 družbe; ostanek odpade na vrsto manjših podjetij, ki poznajo ročno delo. USA je v pretekli dobi uvažala le malo bolivijskih wolframovih rud, največ zaradi tega, ker so bile nizke odstopne, skoro jalove. Zato nas je presenetilo, da polagajo Amerikanci na te rude naenkrat toliko pozornost. Ugodna plat se močne rudne rezerve. Letno bo mogoče pridobivati 5.000 ton rud. Toda treba bo zlasti dvigniti strojno tehniko pridobivanja.

V letih 1915 do 1917 je bila Bolivija takoj za Kitajsko najvažnejši proizvajalec intimona. Po svetovni vojni je proizvodnja padla, in trajala z malimi presledki do leta 1934. S početkom konflikta na Daljnem Vzhodu je porasla produkcija v Boliviji. Od leta 1938 je dežela

največji proizvajalec antimona na svetu

Tudi antimonovo rudo pridobivajo največ z ročnim delom. Rude pa kopljejo le tedaj, ako so cene ugodne in če je dovolj delavcev na razpolago. Koncentrati vsebujejo še svinec, baker in arzen, tako da nimajo zaradi teh primeri visoke cene na trgu. Danes pa je tudi ta material za Amerikance dragocen.

Rudniški izvoz Bolivije se je dvignil zaradi vojne, vendar še ne v oni meri, da bi Amerikanci to pomoč občutili. Zaradi tega je dala Unija sedaj tudi Boliviji kredite.

Unija mora dvigniti bolivijsko rudarstvo, ker rabi važnih mineralov za narodno obrambo. Kakor hitro bo vojna končana, bo končana tudi posebna konjunktura Soglasje, ki vlada med iberško Ameriko in Združenimi državami, bo najbrž zopet skajeno.

91

Tudi razglasitev oklicev ne. Ko je bil prebran oklic, ki se je tikal Karline, so ga vsi sicer poslušali z veliko nejevoljo, toda ljudje so že vnaprej vedeli, da pride na vrsto. Ne, bilo je nekaj čisto drugega.

Karolina je poskušala, da bi takoj po končani pridigi zapustila cerkev. Toda ni se ji posrečilo, ker je bila cerkev nabito polna. Tako je morala torej ostati tudi ves čas službe božje na svojem mestu. Ko so se potem vsi ljudje trumoma obrnili proti izhodu, je skušala na vsak način priti na vrsto prva. Pa tudi to se ji ni posrečilo. Nihče se ji ni umaknil. Nihče se je sicer ni lotil, toda prav tako ji nihče ni kazal posebne obzirnosti.

Nenadoma je začutila, da jo obdajajo sovražniki. Več njenih znancev se ji je umaknilo, ko je stopila v njihovo bližino. Ena edina pa je stopila k njej in to je bila njena hrabra sestra, gospa dr. Romelius.

Ko sta končno obe zapustili cerkevna vrata, sta za trenutek obstali.

Na poti od cerkve se je več mladih fantov iz občine razpostavilo ob cesti. V rokah so imeli šopke iz osata, rumeno listje in ovenelo travo, ki so jo z vso naglico nabrali ob cerkvenem obzidju. Njihove namene je bilo nemogoče spregledati. Hotele so te šopke izročiti Karlini kot čestitke za zaroko. Visoki kapitan Hammarberg je stal nekoliko naprej pred ostalimi. V vsej občini so ga imeli za največjega šaljivca in za najzlobnejšega človeka. Sedaj se je ravno šopiril z namenom, da bo zdekamliral primerno voščilno pesem.

Vaščani so tvorili gost krog okrog mladeničev. Veselili so se, da bodo slišali, kako bodo opsovali in izsmejali mladenko, ki je svojega ženina zavoljo denarja in premoženja pustila na cedilu. Da celo, kar vnaprej so se smejali: Hammarberg ji gotovo ne bo prizanesel.

Kazalo je, kakor da se strah loteva tudi že gospe dr. Romelius. Poskušala je svojo sestro zopet potegniti v cerkev, toda ta se je branila.

»Saj ni nič, je rekla. »Sedaj nobena stvar nima več nobenega pomena.«

Počasi sta se obe sestri približali gospodom, ki so čakali nanjo. Njihovi obrazi so se že razvlekli v silno prijazen nasmeh.

Toda čisto nepričakovano je Karel Artur pritekel h Karlini in gospe dr. Romelius. Bil je ravno stopil mimo, zapazil neugoden položaj in jima pritekel na pomoč.

Starejši sestri je ponudil roko, pomahal s klobukom čestitujočim gospodom, jih z lahkim zamahom roke pozval, naj odnehajo od svoje namere, potem pa obe sestri mirno popeljal navzdol po deželni cesti. Toda ta dogodek je bil nekaj, kar se ni videlo vsak dan. — Karel Artur je vzel Karolino v zaščito in to je bila z njegove strani lepa poteza. Od cele te nedelje je edino to ostalo ljudem v živem spominu.

Kazenska pridiga

V ponedeljek popoldne je Karolina odšla na vas, da bi se pogovorila s svojo sestro gospo dr. Romelius. Zdravnikova žena se je neobičajno, kakor večina članov družine Loewenskoeld, zanimala za nadnaravna vprašanja. Rad je pripovedovala, da je videla sredi belega dneva mrtve, kako so hodili po cesti. Ni je bilo še tako neumne bsajke, ki je ta ženska ne bi verjela. Karolina, ki je bila malo drugače razpoložena, se je doslej sestrinim zgodbam vedno le smejala, sedaj pa jo je vseeno obiskala, da bi slišala njeno mnenje o uganki, ki jo je bila mučila noč in dan.

Po neprijetnem nastopu pred cerkvenimi vrati se je v mladenki zopet prebudila zavest o njeni posebni nesreči. Kakor tisti dan, ko ji je Shagerstroem v Oerebru poročal o oklikih, se ji je tudi sedaj vsiljeval občutek, da so jo neznane sile dobile v oblast in da jo bodo odvekle neznankam. Bila je začarana in zdelo se ji je, da jo zasleduje neko tajinstveno zlobno bitje, ki jo je odrgalo od Karla Arturja in še kaj naprej zgrinja nanjo nove nesreče.

Mladenka, ki se je ta dan počutila silno utrujeno in ubito od nerazumljive trudnosti, je počasi in povešenih oči stopala proti naselbini krog cerkve. Ljudje, ki so jo videli, so bili mnenja, da jo grize vest in se jim zato ne upa pogledati v oči.

Z velikimi napori je Karolina končno dospela na vaško cesto in se vlekla ravno mimo žive ograje, ki je obdajala organistovo hišo, ko so se vrtna vrata odprla. Slišala je, da je nekdo stopil na cesto in usmeril svoj korak naprej za njo.